

АНОТАЦІЯ

Саласєв Т.Г.о. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 – Право. Інститут законодавства Верховної Ради України, Київ, 2021.

Дисертаційне дослідження присвячене вивченню загальнотеоретичних питань, а також специфіки адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері, розкриттю його джерел, сутності і механізму, пошуку шляхів удосконалення в сучасних умовах.

Перший розділ роботи присвячено розкриттю доктринальної основи дослідження, теоретико-методологічних і правових засад інформаційної безпеки у митній сфері як складової інформаційної безпеки України. Для досягнення поставленої мети автором визначено поняття і сутність інформаційної безпеки у митній сфері. Зокрема, в об'єктивному розумінні інформаційна безпека у митній сфері – це цілеспрямована, забезпечена нормативно-правовими, організаційними, матеріально-технічними засобами взаємодія органів державної влади, місцевого самоврядування, юридичних осіб приватного і публічного права, фізичних осіб, а також суб'єктів міжнародного права, спрямована на охорону та захист інтересів людини, суспільства та держави щодо належного збору, використання та формування інформації у митній сфері, забезпечення належного правового режиму її створення, зберігання та захисту від несанкціонованого розповсюдження.

Виділено два напрями забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері:

- 1) зовнішній (захищеність інформаційних інтересів людини, суспільства та держави у митній сфері, яка забезпечується шляхом дотримання визначених інформаційним законодавством України вимог щодо утворення, поширення, використання та зберігання інформації за різними режимами доступу);
- 2) внутрішній (стан захищеності інформаційних ресурсів, баз даних митних

органів, які формуються та використовуються ними під час здійснення державної митної справи).

Охарактеризовано існуючі правові засади інформаційної безпеки у митній сфері як складової інформаційної безпеки України, які доцільно розподілити на міжнародні та внутрішньодержавні.

У другому розділі зосереджено науковий пошук на висвітленні адміністративно-правової характеристики механізму забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. Автором розкрито поняття і сутність механізму адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері як динамічної взаємопов'язаної сукупності правових засобів, за допомогою яких адміністративно-правові норми реалізуються в упорядкованих суспільних відносинах, досягається забезпечення охорони та захисту інтересів людини, суспільства та держави щодо належного збору, використання та формування інформації у митній сфері, забезпечення належного правового режиму її створення, зберігання і захисту від несанкціонованого розповсюдження.

Обґрунтовано структуру механізму адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері, у якій виділено такі елементи: нормативний; ціннісно-правовий; динамічний; результативний та гарантійний. Всебічно з'ясовано основні підходи до розуміння категорії «об'єкти адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері» та запропоновано авторський підхід до тлумачення даної категорії. Відзначено три основні підходи до розуміння поняття «об'єкт адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері», а саме: об'єктивний, ціннісний та функціональний. Зокрема, запропоновано за першим підходом визначати об'єкт адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері як конкретні явища об'єктивної дійсності, що виражені матеріально та водночас є правовою категорією, що відрізняє їх від інших явищ того ж роду та виду, які розглядаються як інформація у митній сфері у її фізичному вимірі та об'єкти

інформаційного впливу, на забезпечення безпеки яких спрямоване функціонування адміністративно-правового механізму.

Дістали подальшого розвитку перелік принципів механізму адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері, особливості суб'єктів адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. Запропоновано розглядати відповідні рівні зазначених суб'єктів: 1) рівень суб'єктів, повноваження яких поширюються на всю територію України та відзначаються загальнопревентивним характером; 2) рівень суб'єктів, повноваження яких поширюються на всю територію України та спеціалізуються відповідно до сфери наявних повноважень щодо застосування спеціальних засобів та заходів; 3) рівень суб'єктів, які беруть участь у митних відносинах – учасники митних правовідносин, включаючи фізичні та юридичні особи, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, особи з дипломатичними повноваженнями, іноземні держави у рамках співпраці з митними органами України; 4) рівень суб'єктів, повноваження яких поширюються на відповідну адміністративно-територіальну одиницю – місцеві органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи тощо; 5) рівень суб'єктів, що здійснюють громадський контроль за забезпеченням інформаційної безпеки у митній сфері.

У роботі на основі критичного підходу у третьому розділі визначено основні проблеми адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. З-поміж них безпосередньо впливають на механізм забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері: неналежне та неефективне правове регулювання віднесення інформаційно-телекомунікаційних систем митних органів до об'єктів критичної інфраструктури; не прийнято комплексного нормативно-правового акту, яким було би детально врегульовано питання різних типів кіберзагроз; нормативно-правова термінологія у сфері кібербезпеки не є уніфікованою та єдиною для усіх сфер життєдіяльності суспільства; недосконалість адміністративно-правового регулювання

технічного та криптографічного захисту інформації; законодавчо не регламентовано стандарти криптографічного захисту інформації.

У даному контексті сформульовано авторські пропозиції щодо подальшого удосконалення адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері, зокрема, шляхом внесення змін і доповнень до чинного законодавства, вжиття організаційно-правових та інших заходів. Так, запропоновано прийняти Кодекс безпеки інформаційного простору, внести зміни і доповнення до Митного кодексу України тощо. Доцільним є законодавче визначення спеціалізованого суб'єкта, на якого буде покладено завдання забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері, забезпечення обміну досвідом з наведеного питання, участі у міжнародному співробітництві, розроблення єдиного стратегічного плану розвитку адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері, матеріально-технічного та технологічного удосконалення діяльності митної служби.

Сформульовані положення і висновки за результатами проведеного дослідження мають теоретичне і практичне значення, можуть бути використані у науково-дослідницькій роботі, в освітньому процесі, у правотворчості та правозастосуванні тощо.

Ключові слова: інформаційна безпека, митна сфера, інформаційний ресурс, забезпечення інформаційної безпеки, об'єкт, суб'єкт, механізм, адміністративно-правове забезпечення.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Салаєв Т.Г. Особливості адміністративно-правового регулювання інформаційної безпеки при застосуванні інформаційних технологій та автоматизованих систем у митній сфері у контексті запровадження механізму «єдиного вікна». *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2019. №1 (50). С. 85-92.

2. Салаєв Т.Г. Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. *Наука і правоохорона*. 2019. № 4. С. 230-237.

3. Салаєв Т.Г. Питання і суть взаємодії між суб'єктами щодо адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. *Юридичний вісник. «Повітряне і космічне право»*. 2019. №4 (53). С. 92-99.

4. Салаєв Т.Г. Некоторые проблемы административно-правового обеспечения информационной безопасности в таможенной сфере. *Право і суспільство*. 2019. № 5. С. 86-92.

5. Салаєв. Т.Г. Проблема визначення суб'єктів адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. *Наука і правоохорона*. 2019. №1 (43). С. 176-182.

6. Салаєв Т.Г. Опыт зарубежных стран в контексте усовершенствование административно-правового обеспечения информационной безопасности в таможенной сфере Украины. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 414-420.

7. Салаєв Т.Г. Мировой опыт административно-правового обеспечения информационной безопасности в таможенной сфере. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6. С. 184-189. (Словацька Республіка).

8. Салаєв Т.Г. Административно-правовые формы и методы обеспечения информационной безопасности в таможенной сфере. *Huquqi mustəvi: elmi-nəzəri, təcruhi jurnal*. 2021. №1. С. 167-174.

9. Салаєв Т.Г. До визначення суб'єктів адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки у митній сфері. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3 (106). С. 294-299.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Салаєв Т.Г. Правовые основания судебной защиты в Азербайджанской республике согласно международному законодательству. *Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28 лютого 2020 р.)*. Том 2. Тернопіль: Вектор, 2020. С. 227-229.